

Fiala na luxusních banketech, Pekarová nabízí zbytky z jídelny. Solidarita? Sociolog Hampl popsal frustraci lidí

- CZ24 News | 27. listopadu 2022

ČESKO: „Každé další generaci se dařilo lépe než té před nimi. Až před nějakými dvaceti lety se to otočilo a každá generace je chudší než ta před ní. Lidé pracují stále tvrději, ale ti nahore si jednak berou příliš mnoho, a co horšího - naučili se vydělávat na krizích, rozpadu a poklesu produkce a zadluženosti. Teď se podle toho chovají,“ říká v rozhovoru sociolog Petr Hampl. O tom, jak se české vládě daří zvládat současnou krizi, z jeho pohledu vypovídá rostoucí počet bezdomovců, počet sebevražd a nových exekucí.

Jak je na tom v dnešní krizi, která se týká energetiky a inflace, nálada v české společnosti? Podle průzkumů si Češi nemyslí, že vláda dělá dostatečná opatření, nebo se vyjadřují, že by politici neměli brát demonstrace na lehkou váhu. Jaké jsou vaše poznatky?

Jaká by mohla být nálada v situaci, kdy někteří už spadli do neúnosné bíd, a většina dalších se bojí, že příště budou na řadě oni? Pak tu jsou miliony lidí, u kterých nemůžeme o bídě mluvit, nicméně o výrazném poklesu životní úrovně rozhodně ano. A pak je tu menšina, která je neuvěřitelně arogantní a která uráží všechny, kdo jsou na tom hůře, případně povykuje o tom, jak úžasně se máme. Zčásti tak zakrývají vlastní strach a zčásti bojují o udržení ve zmenšující se skupině zvýhodňovaných lokajů.

Aby toho nebylo málo, tak se objevují náznaky, že po šílených ztrátách ukrajinských jednotek řízených angloamerickými veliteli by mohli být do ukrajinského mlýnku na maso posíláni i mladí Češi. Netvrdím, že k tomu dojde, ale riziko se zvyšuje a paní ministryni ani šéfovi generálního štábu by to zjevně nebylo proti mysli. Někteří lidé tedy dělají oprávněné obavy.

Je vlastně až neuvěřitelně pozitivní, že i v tomhle dokáže většina obyvatel normálně žít, radovat se z drobných věcí a řešit každodenní problémy. A rozhodně stojí za pozornost, kolik lidí se dokáže zařídit a přejít na částečné samozásobitelství. Celkově můžeme konstatovat, že národ čelí vládní snaze jej zničit překvapivě dobře.

Čím se projevuje nespokojenost obyvatel a co nás v tomto ohledu čeká?

Projevuje se především zaměřením na nejbližší okolí a rezignací na politiku. Nečekám, že by se to mělo změnit. Lidová nespokojenost poroste, zvýší se volební preference opozičních stran, ale s tím si vládní kartel poradí změnou volebního zákona. A co se týče nějaké významné systémové změny, velká část obyvatel by ji v této chvíli podpořila, ale chybí důvěryhodná síla schopná něco takového provést. Jsou tu nějaká protestní hnutí, ale chybí jim tři základní položky, bez kterých není změna možná - ideologie, kádry a strategie. K tomu potřebujete tisíce hodin práce celkem vzdělaných lidí a nějaké peníze. A není tu nikdo, kdo se tím chtěl zabývat.

Lidová frustrace se tedy bude vybíjet v naprosto marných aktivitách, možná místy dojde k iracionálním výbuchům násilí, ale nestane se nic, co by mohlo současnou vládu ohrozit. **Paní docentka Ilona Švihlíková před pár dny upozornila, že vláda se bude snažit rozeštvávat lidi proti sobě navzájem.** Bude se snažit například vytvořit dojem, že na vině jsou nezaměstnaní, kteří prý dostávají příliš velké podpory. Uvidíme, zda se lidé rozeštvat nechají. Osobně čekám, že to fungovat nebude.

Politici pětikoalice ODS, KDU-ČSL, TOP 09, STAN a Pirátů trvá na tom, že dělá, co je v jejich silách, aby krizi zvládla a pomohla občanům. Jak to, že jí to většina Čechů podle průzkumů nevěří?

Nejspíš tomu opravdu je tak, že ti lidé dělají, co je v jejich silách. Jenže je k tomu třeba dodat, že v jejich silách není nic jiného než dostat pokyn z ciziny, zatvářít se ponížene a nabídnout ještě víc, než co se chtělo. Ono to už dokonce ani není tak, že by vláda dostávala jen příkazy od amerického takzvaného spojence. Stali jsme se územím spravovaným vládou, kterou může úkolovat naprosto každý. Vláda každého západoevropského státu, jakákoliv korporace, jakékoliv nadnárodní sdružení. Každý může zavolat do Prahy a Praha udělá ještě víc, než se chtělo. I za protektorátu se vláda snažila nesplnit z německých požadavků víc, než bylo nezbytně nutné. Fialova vláda je horší.

Navíc ti lidé už nedokážou ani předstírat solidaritu s vlastním obyvatelstvem. Téměř každý týden se dozvídáme o tom, že úzká politická elita si zvyšuje odměny, že jsou vytvářena pracovní místa pro kamarády, premiér Fiala se fotí na luxusních banketech a předsedkyně parlamentu nabízí lidem zbytky z parlamentní jídelny.

Zvýšení věku pro odchod do důchodu na 68 let, rozlišování mezi tím, kdo pracoval manuálně a kdo nikoliv nebo omezení podpory v nezaměstnanosti, která je na Evropskou unii i tak nízká. To jsou návrhy ministra práce a sociálních věcí Mariana Jurečky, jak vylepšit státní rozpočet a problém s důchodovým systémem, který vykazuje každoročně ztráty v desítkách miliard korun. Jak se vám takové návrhy líbí?

Překvapivě tam nacházím i celkem racionální prvky. Je třeba velmi rozumné, aby zedníci odcházeli do důchodu dříve než sociologové a spisovatelé, protože jejich práce je fyzicky náročnější a těla opotřebovanější. I to prodloužení věku odchodu do důchodu by bylo snesitelné, kdyby s tím byla spojena reforma pracovního trhu. Dnes je tomu tak, že lidé nad 50 mají jen velmi malou šanci najít práci a bude to stále horší.

Důchodová reforma je takovým nechtěným dítětem českých vlád, ke kterému se příliš nemají, přitom je ale nutná. Jak její vývoj poslední desetiletí vnímáte a máte nějaké doporučení, co s tím?

Za prvé je třeba zapomenout na různé investičně-fondové tunely a na to, že by si lidé mohli naspořit sami. To z principu fungovat nemůže za žádných okolností.

Otázka udržitelnosti důchodů je řešitelná, ovšem musí být splněna jedna ze dvou podmínek. Buď se musí radikálně zvýšit porodnost, nebo musí začít platit daně i nadnárodní korporace, jejich vlastníci a manažeři. Chudnoucí nižší vrstvy to prostě neutáhnou.

Jak vysvětlit seniorce, samoživitelce nebo rodině s nízkými příjmy, že ČEZ v jednu chvíli oznámil rekordní osminásobný zisk a zároveň zdražení elektřiny? Jejich zálohy a účty se přitom zvýšily několikanásobně.

Není na tom nic k vysvětlování. Není to výsledek žádné poruchy v tom smyslu, že by se k moci dostal někdo nepoctivý. Je to základní rys politicko-ekonomického systému, ve kterém žijeme. Ti nahoře si mohou vůči těm dole dovolit naprosto cokoliv. Ti dole s tím nemohou nic dělat. A ti nahoře necítí s těmi dole ani náznak solidarity. Rozdíl proti jiným diktaturám je jen v tom, že máme povinnost předstírat, že to je demokratické, že tu funguje jakási vůle lidu, že si za to prý můžeme sami a tak dále.

Důležité je porozumět tomu, že to není otázka konkrétní vlády. I kdyby premiér chtěl, dokázal by to zlepšit pouze v případě, že by svedl ostrý konflikt se zahraničními spojenci, manažery bank a korporací, aktivisty neziskovek a velkými médii. A obávám se, že takovou osobnost není současná politická třída schopna vyprodukovat. A také je důležité rozumět, že za tím není žádná konkrétní skupina zlých lidí, kteří by měli nějaké tajné plány. Nehádám se, jestli nějaká taková skupina neexistuje, ale to, čím procházíme, je logickým a nutným důsledkem globálního korporátního kapitalismu.

Těm lidem bych tedy doporučil, aby si nestěžovali příliš nahlas, protože může následovat trestní stíhání. Aby se snažili přežít, jak to jde a aby podporovali takové aktivity, které směřují ke změně systému, nikoliv jen k výměně vlády. V posledních dvou kapitolách své knihy Prolomení hradeb dvojka se takovými aktivitami podrobně zabývám.

Kromě poměrně obšírné Prolomení hradeb dvojka jste ale vydal také krátké Poznámky o elitách, válce a míru.

Ano, je to knížka rozdělená do kapitol, z nichž každou přečtete do pěti minut. Celkově ta kniha není dlouhá a stojí méně než stokrunu. Je to vlastně kniha pro ty, kterým nestačí, že se jim podaří přežít současnou situaci. Je pro ty, kdo se v tom chtějí nějak zorientovat a přispět k tomu, že tu zase bude perspektiva pro jejich děti.

Ostatně, to je něco, co by mělo být naprosto samozřejmé, a bylo to tak od průmyslové revoluce neustále. Každé další generaci se dařilo lépe než té před nimi. Až před nějakými dvaceti lety se to otočilo a každá generace je chudší než ta před ní. Přitom lidé pracují stále tvrději a jsou pod stále větším tlakem. Ale ti nahoře si jednak berou příliš mnoho, a co horšího – naučili se vydělávat nikoliv na prosperitě a zvyšování výroby, nýbrž na krizích, rozpadu a poklesu produkce a také na zadluženosti. Teď se podle toho chovají.

Úřady práce a sociální odbory se potýkají s přetížením. Lidé stojí ve frontách od ranních hodin, aby získali pořadový lístek, roste agresivita vůči úředníkům, podpora i vyřizování se zpožďuje. Přetížení způsobuje stále větší počet Čechů, kteří nezvládají vysoké náklady, a k tomu Ukrajinci, kteří utekli před válkou. Jak se státu daří zvládat sociální podporu lidem v nouzi?

Jak se to daří zvládat, to vidíme nejlépe na tom, jak roste počet bezdomovců, počet sebevražd a kolik lidí se nově dostává do exekucí. Nechci ale tvrdit, že už to nemůže být horší. Fiala a jeho lidé pokaždé dokážou překvapit. Pokaždé to může být ještě horší, než si představujeme.

A jak se ministerstvu vnitra daří zvládat uprchlickou vlnu z Ukrajiny a nelegální migraci z Blízkého východu?

Česká vláda už půl roku cíleně podporuje válku a ještě déle podporuje režim na Ukrajině. Činí tak s vědomím, že lidem nezbude nic jiného, než utíkat. A činí tak s vědomím, že velká část z těch lidí bude směřovat k nám. Je to tedy uprchlická vlna, kterou Fialova vláda cíleně vytvořila nebo se na jejím vytvoření aspoň výrazně podílela. A poté, co vytvořili uprchlickou vlnu, tak zjistili, že nemají vůbec potuchy, jak se o ty lidi postarat a jak zmírnit dopady na domácí obyvatele.

I když tu jsou i velmi bohatí Ukrajinci v luxusních automobilech, je důležité vidět, že mnohem více je těch, kdo si tu situaci nevybrali. Není jejich vina, že Západ zorganizoval v jejich zemi puč, svrhl demokraticky zvoleného prezidenta, dosadil k moci neonacistické bojůvky a nakonec tu zemi zatáhl do války s Ruskem. Teď by měla konečně začít diskuze, jak se s tím vypořádat. Ale je jasné, že dokud bude současná vláda u moci, nezačne ani debata. Natož, aby se začalo pracovat na řešení.

Kvůli nelegální migraci se sešli i politici Visegrádské čtyřky, neboť migrantů neubývá ani přes hraniční kontroly. Kde je chyba v Evropské unii, že se znovu opakuje dění z roku 2015? V čem se Evropa či její politici nepoučili?

Řekl bych, že se poučili velmi dobře. Zjistili, že jakoukoliv kalamitu způsobí, nebudou voláni k odpovědnosti. K lákání kolonistů z Afriky a muslimských zemí tedy přidali ještě Zelený úděl a k tomu ještě válku. Nečekejme, že to tím skončí. Ti lidé mají velmi specifický typ kreativity a jsou velmi výkonní. Cokoliv dnes řeknete jako vtip a co vám bude připadat jako absurdní nadsázka, to příští rok opravdu udělají.

Co to znamená pro Schengen?

Tady se dostáváme k jediné pozitivní zprávě za poslední dobu, ale je to zpráva nesmírně významná. Česká republika i další státy začaly střežit vlastní hranice. To je něco, po čem vlastenecká opozice volala roky a co bylo označováno za fašistický požadavek. A nakonec to zavedla Fialova vláda. Teď je důležité, aby to vydrželo dostatečně dlouho. Tak dlouho, že už bude obtížné to zrušit.

A neměl byste ještě něco jiného povzbudivého?

Že jakkoliv to vypadá pro nejbližší dobu pro většinu lidí velmi špatně, celkové ekonomické trendy v tuto chvíli pracují proti nové aristokracii. Ukazuje se, že je stále obtížnější vydělávat na globálních aktivitách. Když dnes přestěhujete výrobu do Indie, už tím nijak nezvýšíte zisky, zatímco před dvaceti lety to bylo velice lukrativní. A také se ukazuje, že prezentování, reklama a nejrůznější techniky vyvolávání dojmu – včetně her s finančními produkty – nedokážou dlouhodobě obstát vedle reálné výroby, reálné těžby a reálného zemědělství.

V již zmíněných Poznámkách o elitách, válce a míru ukazují, že právě to je důvodem současné americké agresivity. Na Západě jsme zrušili většinu výrobních kapacit, dramaticky omezili zemědělství, velkou část vědy nahradili legračními obory typu zkoumání bělošské viny a zbylo nám jediné – obrovská vojenská síla.

Jenže ono to má význam i z hlediska třídních vztahů. Globální přístup a orientace na vyvolávání dojmu je právě to, o co se nová aristokracie opírá. Její vlastní orientace na zisk tak paradoxně ničí její vlastní nadvládu. Málokdy byla situace tak příznivá velkým změnám. Problém je vlastně jen to, že tu chybí opoziční vrstvy a skupiny schopné dlouhodobého systematického přístupu. Jestli se najdou a jestli dokážou přitáhnout inteligentní lidi, budeme blízko tak strašně potřebné změny.

ZDROJ: PL